

Asia: VN/34601/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi yliopistolain 43 §:n ja ammattikorkeakoululain 32 §:n muuttamisesta (yhden opiskeluoikeuden säännös)

Lausunnonantajan lausunto

Ovatko esityksen tavoitteet kannatettavia?

-

Onko esitys kannatettava? Perustelkaa myönteinen tai kielteinen kantanne.

Esityksen tavoitteet ovat kannatettavia, mutta ne eivät merkittävästi edisty lausuttavana olevalla säädösmuutoksella. Opiskelijalla on yleensä hänen näkökulmastaan perusteltu syy vaihtaa alaa tai tavoitella useampaa tutkintoa. Samat syyt ovat olemassa jatkossakin, joten hakijat eivät olennaisesti vähene eikä ensikertalaisten asema siten tällä muutoksella merkittävästi parane. Hallituksen esityksessä perusteluna mainittu hakijoiden käyttäytymisen mahdollinen muutos on spekulatiivinen.

Ovatko esityksen vaikutusarviot oikeansuuntaiset? Puuttuuko vaikutusarvioista jotakin?

Jyväskylän yliopisto esittää huolena, että uudistuksen valmistelussa ei ole tehty riittäviä vaikutusarvioita ja peräänkuuluttaa tarkempaa yhteistyössä korkeakoulujen kanssa tehtävää vaikutusten arviointia ennen säätelystä päättämistä.

Esityksessä arvioidaan lakimuutoksen vapauttavan korkeakouluissa resursseja aloituspaikkojen lisäämiseen. Tälle on hyvin vaikea löytää suoraa perustetta, sillä päättävä opiskeluoikeus ei vapauta ko. paikkaa kenellekään.

Esityksessä ei riittävästi huomioida opintohallinnon prosesseihin ja järjestelmiin lakimuutoksen myötä vaadittavia muutoksia ja niiden toteuttamisen edellytyksiä sekä säätelystä aiheutuva hallinnollisen työn kasvua. Opiskeluoikeuden päättämisen tekninen toteutus vaatii merkittäviä muutoksia korkeakoulujen ja Opetushallituksen järjestelmiin (esim. VIRTa, Opintopolku, opiskelijarekisterit).

Esityksen vaikutukset opiskelijarekistereihin ja oikeusvaikutusten hallintaan ovat puutteellisesti käsitelty. Esityksen myötä opiskeluoikeuden päättymiseen tulee uusi syy, mikä edellyttää rekistereihin selkeää erottelua eri päättymissyiden välillä (esim. valmistuminen, ilmoittautumatta

jättäminen, uuden opiskeluoikeuden vastaanottaminen). Tämä vaikuttaa mm. lisääjän hakemiseen ja opiskelijan asemaan, eikä esityksessä ole käsitelty näitä vaikutuksia riittävällä tarkkuudella.

Yhteistutkintoihin ja tilauskoulutuksena suoritettaviin tutkintoihin liittyy sopimusvelvoitteita mm. toisen yliopiston kanssa. Lainsäätäjän tulisi selvittää, onko sääntelyssä huomioitu tältä osin riittävästi yliopistojen jo tekemät sitoumukset ja niihin mahdollisesti liittyvät ehdot vai tulisiko sääntelyssä huomioida nyt esitettyä paremmin kaksois- ja yhteistutkintoihin liittyvät velvoitteet sekä näihin tutkintoihin liittyvät erityiskysymykset opiskeluoikeuksien alkamisajankohdasta. Toivottavaa on, että kansainvälisessä yhteistyössä toteutettavat yhteistutkinto-ohjelmat jätetään säätelyn ulkopuolelle.

Samoin tulee huomioida mahdolliset korkeakoulujen väliset kaksoiskelpoisuutta tuottavat tutkinnot, joissa opiskelija saa samaan aikaan opiskeluoikeuden esimerkiksi ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään korkeakoulututkintoon.

Uuden opiskelupaikan vastaanottaminen ei saa johtaa yllätyksellisiin tai kohtuuttomiin seurauksiin opiskelijan aiempien opiskeluoikeuksien osalta. Opiskeluoikeuden menettäminen juuri ennen valmistumista voi olla tällainen. Tilanne olisi myös epätoivottava sille korkeakoululle, joka ei voisi myöntää tutkintoa. Tilanteen torjumiseksi ei ole helppo löytää ratkaisua, joka olisi hallinnollisesti selkeä ja kohtelisi hakijoita yhdenvertaisesti. Yksi pohdittava vaihtoehto olisi täydentää opiskelupaikan vastaanottamista koskevaa sääntelyä siten, että opiskelija voisi tiettyyn päivämäärään mennessä peruuttaa vastaanottamansa uuden opiskelupaikan tietyillä kriteereillä jatkaakseen mieluummin aiemman tutkintonsa loppuun.

Ehdotuksen uuden 43 §:n 2 momentin sanamuodosta voi saada sellaisen kuvan, että jos opiskelija ottaa vastaan yliopistossa uuden alemman ja ylempään korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan niin säännös aiempien opiskeluoikeuksien menettämisestä ei koske häntä. Näin erityisesti kun 2 momentin 3 kohdassa on kuitenkin erikseen mainittu, että alemman korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan vastaanottanut menettää aiemman alemman ja ylempään korkeakoulututkintoon johtavan opiskeluoikeutensa. Tältä osin sääntelyä tulisi ehdottomasti selkeyttää.

Muut huomionne esityksestä

-

Havila Marjo
Jyväskylän yliopisto - Koulutuspalvelut